

ШАНОВНІ СТУДЕНТИ!

Курс «Психологічна служба в системі освіти» - практикоорієнтована дисципліна, що синтезує знання з окремих сфер практичної психології, вона дозволяє систематизувати відомості, отримані вами при вивченні курсів теоретико-практичного спрямування, що дозволить вам ефективно використовувати їх під час проходження практики і здійснення професійної діяльності.

*Бажаю Вам натхнення
і продуктивного
навчання!*

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА В СИСТЕМІ ОСВІТИ

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ФАКУЛЬТЕТ, КАФЕДРА

- КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
- ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ, БІЗНЕСУ І ПСИХОЛОГІЇ
- КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ І ТУРИЗМУ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

освітній рівень	бакалавр
галузь знань	05 соціальні та поведінкові науки
спеціальність	053 психологія
освітня програма	Практична психологія
статус дисципліни	нормативна
мова викладання	українська
семестр	VII
навчальний рік	2022-2023
обсяг дисципліни	3 кредитів/ 90 годин, серед них: • 14 - лекційних• 16 - семінарських• 60 - самостійна робота
викладач	КИРИЛЕНКО ВАЛЕНТИНА ГРАЦІЯНІВНА канд. психол. наук, доцент https://psy.knlu.edu.ua/vikladachi/valentyna.kyrylenko@knlu.edu.ua
контакти	
дні занять	згідно розкладу занять
консультації	згідно графіку консультацій

СТРУКТУРА СИЛАБУСУ:

- [АНОТАЦІЯ](#)
- [ЦІЛІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ](#)
- [ПРОГРАМОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ](#)
- [ПОЛІТИКА КУРСУ](#)
- [ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ](#)
- [СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ](#)
- [ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ](#)
- [ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ](#)
- [РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА](#)

АНОТАЦІЯ

Навчальна дисципліна «**Психологічна служба в системі освіти**» займає одне з центральних та системоутворюючих місць в системі фахової підготовки здобувача вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія і сприяє формуванню теоретико-методологічного і практичного базису професійного світогляду та діяльності фахівця в галузі психології.

У курсі розглядається історія становлення психологічної служби в системі освіти України, особливості функціонування психологічних служб в закладах освіти різних освітніх рівнів, здійснюється розгляд основних концепції провідних зарубіжних і вітчизняних науковців.

Предметом вивчення дисципліни є діяльність психологічних служб з закладах освіти. Лекційне викладення теоретичного матеріалу супроводжується виконанням студентами самостійних завдань, спрямованих на опрацювання літературних джерел і систематизації основного масиву знань, що складають зміст курсу.

ЦІЛІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання «**Психологічна служба в системі освіти**» полягає у засвоєнні системи теоретичних знань про роботу психолога в системі освіти та підвищенні фахової компетенції майбутніх практичних психологів здійснювати професійну допомогу школярам з різними освітніми потребами, розширенню свідомості студентів про можливості практичної психології в системі освіти та ознайомлення студентів з проблемами, напрямками і технологіями психологічної допомоги учасникам навчально-виховного процесу, підвищенні фахової компетенції майбутніх практичних психологів здійснювати професійну допомогу школярам з різними освітніми потребами, розширенню свідомості студентів про можливості практичної психології в системі освіти, у наданні знань, необхідних для успішної практичної діяльності в якості психолога і підготовці студентів до професійної діяльності у всіх ланках освітнього простору – від дитячих садочків, шкіл, інтернатів, гімназій, ВПУ і коледжей до психологічних, соціально-психологічних, реабілітаційних центрів всіх рівнів

Оскільки компетентістний підхід в сучасній освіті передбачає результатом навчання формування низки конкретних компетентностей, то згідно ОП «Практична психологія», вивчення даної навчальної дисципліни забезпечує наступні: **інтегральна компетентність** - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов; **загальні компетентності**: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність приймати обґрунтовані рішення; навички міжособистісної взаємодії; здатність працювати в команді; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; глибоке розуміння етичних норм діяльності та гуманістичних цінностей людства. **Фахові компетентності**: здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології; здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел; здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації; здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову); здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну допомогу; здатність дотримуватися норм професійної етики; здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку; здатність забезпечувати та підтримувати психологічне здоров'я дітей в умовах шкільного навчання, проводити діагностично-корекційну роботу та психологічний супровід обдарованих дітей

ПРОГРАМОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Програмовані результати навчання, на які зорієнтовано вивчення дисципліни, наступні:

- уміння здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань;
- уміння обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел;
- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження;
- складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій;
- складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПОЛІТИКА КУРСУ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

- ✓ забезпечити викладання навчальної дисципліни згідно робочого плану;
- ✓ дотримуватися норм педагогічної етики, з повагою ставитися до особистості здобувачів;
- ✓ оцінювати навчальні досягнення здобувачів з опорою на визначені критерії для відповідних видів навчальної діяльності (див. [система та критерії оцінювання](#));
- ✓ надавати відповіді на питання студентів щодо змісту курсу та організації навчання;
- ✓ залишатися доступним для комунікації у визначений у силабусі спосіб.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА

- ✓ виконати навчальну програму курсу в повному обсязі;
- ✓ дотримуватися у спілкуванні норм ділової етики, з повагою ставитися до інших здобувачів і викладача;
- ✓ дотримуватися вимог політики курсу, що відвідування аудиторних зазначені нижче.

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Для оперативної комунікації з викладачем щодо змістовних та організаційних питань з курсу рекомендується користуватись **чатом в системі Teams**. Використання інших засобів комунікації (корпоративна електронна пошта; соціальні мережі Telegram, Viber, що прив'язані до особистого номеру телефону викладача) допускається, але відповідь може бути надана з затримкою.

Перед тим, як надсилати викладачу питання, рекомендується перевірити чи не міститься відповідь на питання в тексті силабусу або серед матеріалів курсу (наприклад, у відповідній команді курсу в системі Teams або на платформі Moodle); звернутися з питанням до одногрупників, які можуть знати необхідну інформацію.

ВІДВІДУВАННЯ І ПРОПУСКИ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Відвідування здобувачами освіти лекційних і семінарських занять є обов'язковою умовою успішного проходження навчальної дисципліни.

Відсутність (з поважної та неповажної причини) на лекційному або семінарському занятті не звільняє від навчальної відповідальності і має бути відпрацьована під час консультаційних годин. Для відпрацювання здобувач освіти має бути готовий до обговорення з викладачем питань пропущеного заняття у формі співбесіди. Здобувач також може отримати індивідуальне письмове завдання з питань пропущеного заняття.

ПЛАГІАТ, АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ✓ самостійне виконання всіх видів навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю;
- ✓ посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ надання достовірної інформації про результати власної наукової і творчої діяльності.

ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- Курс читається у форматі **лекцій**, у яких розкриваються основні питання з кожної теми, і доповнюється проведенням семінарських занять.

Для ефективної роботи під час лекції рекомендується: перед початком лекції ознайомитись з її тематикою (див. [тематичний план курсу](#)); пригадати зміст попередньої лекції і встановити зв'язок з новою темою; під час лекції робити конспект (основні тези, найвидатніші факти, різного роду довідки та посилання лектора тощо), намагатися критично осмислювати інформацію, що подається і ставити питання лектору на краще розуміння навчального матеріалу.

- Під час **семінарських занять** поставлені на лекціях питання вивчаються глибше і всебічно, а також аналізується їх значущість для сучасної психологічної науки і можливе практичне застосування засвоєних знань. Заняття проходять у формі вільної дискусії з залученням методу постановки проблемних запитань, націлених на вирішення проблеми або знаходження відповіді на дискусійні питання. Під час семінарського заняття вітається ініціатива студентів у дискусії, їх проактивна позиція.

Для ефективної підготовки до семінарських занять рекомендується: ознайомитись з тематикою і питаннями семінару, а також з рекомендованою до семінару літературою та іншими інформаційними джерелами; студент має бути готовий обговорювати під час семінару всі питання, що визначені до цього заняття у плані (див. [тематичний план курсу](#)).

- Згідно робочої програми з навчальної дисципліни «**Психологічна служба в системі освіти**», на **самостійну позааудиторну роботу** студента відведено 60 годин. Самостійна робота студентів складається з таких видів роботи: робота з основною та додатковою літературою, з матеріалами інтернету та конспектами лекцій;

виконання самостійних завдань різного характеру і рівня складності; підготовка до семінарів та іспитів (заліків) безпосередньо перед ними.

Завдання, винесені на самостійну роботу студента, виконуються ним повністю самостійно і у призначений час подаються на перевірку викладачу. Така форма навчання спрямована на покращення та коригування студентом своїх стратегій самостійного здобуття інформації і виявлення її відповідності цілям навчання; покращення навичок самостійного вирішення проблем і прийняття рішень; набуття або переорієнтації індивідуально-соціальних навичок адаптації до різноманіття навчальних ситуацій та ін.

Для ефективної самостійної роботи рекомендується: уважно ознайомитись зі змістом завдання і вимогами до його виконання і оформлення; оцінити обсяг роботи, яку необхідно провести для його виконання; спланувати час і послідовність дій для виконання самостійної роботи; працювати над завданнями послідовно і систематично, з дотриманням визначених термінів.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів між видами навчальної діяльності змінюється в залежності від форми підсумкового контролю:

семестр	форма підсумкового контролю	види навчальної діяльності здобувача	максимальна кількість балів
VII	іспит	аудиторна та самостійна робота	50
		модульна контрольна робота (МКР)	20
		іспит	30

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за поточну (аудиторну та самостійну) роботу протягом семестру та рейтингового бала за МКР.

Поточне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється в національній 4-бальній шкалі («5», «4», «3», «2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

Критерії оцінювання аудиторної роботи студентів (робота під час семінарів та/або практичних занять)

«5»	студент демонструє вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою, вміє самостійно знайти відповідь на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал та періоджерела; вміє вводити та використовувати власні класифікації, аналізувати, робити власні висновки; здатен встановлювати міждисциплінарні та міжпредметні зв'язки
«4»	студент демонструє достатньо вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою та періоджерелами, відповідь на проблемні запитання знаходить за допомогою викладача, спираючись на лекційний матеріал та вивчення періоджерел; допускає неточності та несуттєві (які кардинально не міняють суть) помилки у визначенні понять та категорій і т.і., але легко усуває їх завдяки додатковим питанням
«3»	студент частково володіє матеріалом теми семінару; репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу та/або основного підручника; допускає помилки у визначенні понять та категорій і т.і.; нездатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання
«2»	студент демонструє нездатність розкрити питання семінару; не опанував зміст теми, вкрай слабо знає рекомендовану літературу, не володіє науковими фактами та категоріями, не знає основних закономірностей психічних явищ; показує низький рівень загальногуманітарного та наукового мислення

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів

Різні види самостійної позааудиторної роботи студентів з дисципліни активізують їх розумову діяльність, націлюють на результат та забезпечують емоційний інтерес до інтелектуальної діяльності. Студент має свободу вибору практичних завдань, які відповідають рівню його інтелектуальної активності (репродуктивна або продуктивна чи творча), пізнавальним здібностям, інтересам, потребам. Завдання для самостійного опрацювання, наведені у посібнику, допоможуть студентам структурувати самостійне вивчення проблемних питань психології та більш цілеспрямовано перевірити свої знання. Особливе значення має розуміння, осмислення та трактування психологічних знань на практиці та теорії педагогічної діяльності. Пропоновані завдання для самостійного виконання мають декілька рівнів складності.

Перший рівень самостійної роботи (рівень С) передбачає репродукцію отриманих знань з теми. Операційно-виконавчі дії за зразком розвивають ідентифікацію об'єктів та явищ, розпізнавання шляхом порівняння зі зразком. До цього рівня самостійної роботи, окрім завдань рівня А, відносяться різні форми роботи з літературою: конспектування статей, читання першоджерел, переказ основного змісту тексту, пошук відповідей на поставлені питання, робота з довідниками, конспектування науково-популярної літератури, робота з термінами та поняттями.

Другий рівень завдань для самостійного виконання представлений завданнями – реконструктивно-варіативного типу (рівень В). Завдання для рівня В допоможуть студенту структурувати, класифікувати та узагальнити навчальний матеріал. Цей рівень самостійної роботи дозволяє студенту самостійно знайти конкретні способи рішення задач, що сприятиме осмисленому переносу знань в типові ситуації. На цьому рівні студенти вчаться аналізувати події, явища, факти, використовуючи прийоми та методи пізнавальної активності, з'являються внутрішні установки до пізнання, творчої роботи. Виконання завдань цього рівня вимагає від студента самостійного вивчення додаткової літератури, актуалізації знань з суміжних дисциплін, при рішенні завдань цього рівня необхідно орієнтуватись на знання першоджерел, поданих до семінарських занять. Ускладнення змісту завдань та вправ цього рівня можливо шляхом введення певної проблеми. Проблема дозволить студенту по-іншому подивитись на ті закономірності, які описані в статті чи монографії.

Третій рівень самостійної роботи (рівень А). – творча продуктивна самостійна діяльність. На цьому рівні використовуються набуті знання для вирішення задач, які виходять за межі відомого зразка та потребують здатності до логічних висновків дедуктивного чи індивідуального характеру. На цьому рівні студент сам визначає шляхи рішення проблеми. На даному рівні продуктивної діяльності розвивається творче мислення та з ним творчу особистість. Основними методами для розвитку цього рівня самостійної роботи є творчі роботи та завдання проблемного характеру, проблемні питання та ситуації, аналіз та дискусії, участь в науково-дослідній роботі.

«5»	Передбачає виконання завдань А рівня. Робота виконана правильно і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань.
«4»	Робота рівня С виконана самостійно, містить несуттєві помилки, відбиває належний рівень знань сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань. Передбачає виконання завдань Б рівня: робота виконана правильно і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань.
«3»	Передбачає виконання завдань С рівня. Робота виконана правильно і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань. Робота рівнів В та А виконана, але містить помилки, відбиває недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань.
«2»	виконана робота всіх рівнів завдань не відповідає вимогам, які вказані вище як критерії для виставлення позитивної оцінки.
«0»	робота не виконана

Модульна контрольна робота (МКР) проводиться наприкінці семестру і охоплює весь зміст навчального модуля. МКР оцінюється за 4-бальною шкалою («5», «4», «3», «2»). Трансформація оцінки у рейтинговий бал за МКР проводиться у такий спосіб:

у VI семестрі форма підсумкового контролю – ІСПИТ
«5» - 20 балів
«4» - 16 балів
«3» - 12 балів
«2» - 8 балів
Неявка на МКР – 0 балів

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи студентів

«20-17»	<i>при виконанні завдання студент демонструє широку обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, дає вірне та коректне визначення основним поняттям і психологічним термінам; вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки</i>
«16-13»	<i>при виконанні завдання студент показав достатню обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, але виявляє при цьому недостатнє вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коментарі і висновки</i>
«12-9»	<i>при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, низьке розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, труднощі у проведенні аналізу психологічної ситуації або емпіричних даних та формулюванні коректних та вірних коментарів і висновків</i>
«8-1»	<i>при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, нерозуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, невміння проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки</i>
«0»	<i>робота не виконана</i>

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за наступною схемою:

підсумковий рейтинговий бал	оцінка за шкалою ЄКТС	підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою	
		форма підсумкового контролю – залік	форма підсумкового контролю – іспит
90 – 100	A	зараховано	відмінно
82 – 89	B		добре
75 – 81	C		задовільно
66 – 74	D		
60 – 65	E		
0 – 59	FX	незараховано	незадовільно з можливістю повторного складання

Підсумкова форма контролю у VII семестрі – **іспит в усній формі**.
Здобувачі мають дати відповідь на три питання екзаменаційного білету.

Для допуску здобувача вищої освіти до іспиту необхідним є виконання ним вимог навчального плану і графіка навчального процесу, а саме: усі пропущені аудиторні заняття мають бути відпрацьовані, усі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані.

Максимальний екзаменаційний бал становить **30**. Викладач оцінює відповідь здобувача на іспиті за 4-бальною шкалою. Отримана оцінка трансформується в **екзаменаційний рейтинговий бал** у такий спосіб:

« відмінно »	– 30 балів
« добре »	– 23 бали
« задовільно »	– 18 балів
« незадовільно »	– 0 балів

Критерії оцінювання усної відповіді здобувача на іспиті:

« відмінно »	повна і правильна відповідь на всі питання екзаменаційного білета, здобувач демонструє знання фактологічного матеріалу, основних теоретичних питань курсу, вичерпно відповідає на додаткові запитання викладача, творчо застосовує теоретичний апарат дисципліни
« добре »	в цілому правильна відповідь на питання екзаменаційного білета, здобувач вміє робити аналіз і висновки, але на додаткові запитання викладача відповідає з деякими неточностями та недоліками
« задовільно »	поверхнева відповідь на питання екзаменаційного білета, здобувач припускається помилок при висвітленні фактологічного матеріалу, частково знає відповідь на запропоновані питання і демонструє наявність окремих елементів самостійного мислення
« незадовільно »	відсутність будь-якої відповіді на теоретичні запитання внаслідок незнання програмного матеріалу

- ✓ Якщо здобувач на іспиті з дисципліни, з якої він мав семестровий рейтинговий бал **менше 42 балів**, отримує **позитивну** екзаменаційну оцінку («відмінно», «добре», «задовільно»), то йому виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою **лише «задовільно»**, за шкалою ЄКТС – **Е**, а в екзаменаційній відомості в графі «Підсумковий рейтинговий бал» ставиться **60 балів**.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

Змістовий модуль 1. Основи практичної роботи психологічної служби		години
Лекція 1.	Психологічна служба як галузь прикладної психології. Роль психологічної служби в системі освіти	2
	Історіогенез психологічної служби. Поняття психологічної служби системи освіти як форми інституалізації надання психологічної допомоги. Наукове обґрунтування способів практичної психологічної допомоги в навчальних закладах системи освіти в різних країнах. Теоретичні основи психологічної служби освіти, науковий, прикладний, практичний і організаційний аспекти. Цілі та завдання психологічної служби освіти. Характеристика рівнів функціонування психологічної служби, особливості практичної організації психологічної служби в різних країнах. Місце психолога в освітньому закладі, психолог як особистість і професіонал, проблеми професійної готовності: правовий статус	

практичного психолога освіти; нормативно-правове забезпечення діяльності.

Семінар 1.

Питання для обговорення:

- Історія і сучасний стан психологічної служби освіти в країнах Європи, Америки та на Україні.
 - Визначення цілей та основних завдань психологічної служби освіти. Збереження та укріплення психічного здоров'я як основна мета психологічної служби освіти. Відмінність у поняттях «психічне здоров'я» та «психологічне здоров'я»?
 - Проаналізуйте погляди різних авторів на оцінку психічного та психологічного здоров'я (А.Ф.Лазурський, А.А.Меграбян, Б.С.Братусь, А.Маслоу, В.Н.Мясищев, К.Роджерс, С.Л.Братченко).
 - Актуальний і перспективний напрям розвитку в діяльності психологічної служби. Причини розвитку психологічних служб освіти. Характеристика актуального та перспективного напрямів розвитку психологічних служб
 - Структура психологічної служби. Цілі, завдання, структура психологічної служби. Правова база психологічної служби України.
 - Професійно – етичні принципи діяльності практичних психологів центрів ПС. Етичний кодекс практичного психолога. Основні вимоги до робочого місця психолога.
- Практична частина:
1. Розв'язання психологічних задач: опрацювання завдань для усного виконання в аудиторії
- Визначте співвідношення вікового і індивідуального розвитку у дітей і школярів.
 - Особливості психологічного здоров'я дітей на різних вікових етапах.
 - Дайте характеристику «актуальному» і «перспективному» напрямам розвитку психологічної служби

2

Лекція 2.

Становлення психологічної служби в системі освіти за кордоном та в Україні. Концепція психологічної служби навчального закладу

Концепції психологічної служби освіти. Підходи в реалізації діяльності психологічної служби. Концепція психологічної служби освітньої установи. Приблизні концепції психологічної служби дитячого садка, школи, дитячого будинку, коледжу, ВУЗу.

Поняття моделі психологічної служби навчального закладу. Моделі діяльності психологічної служби: служба супроводу; служба підтримки; служба забезпечення освітнього процесу; служба сприяння; служба психологічного здоров'я, шкільна служба примирення. Організаційно-змістовні моделі діяльності психолога: методист, консультант, куратор.

Авторські моделі психологічної служби закладу освіти.

2

Семінар 2. Концепції та основні моделі психологічної служби в системі освіти

Питання для обговорення:

1. Поняття моделі психологічної служби. Основні моделі діяльності психологічних служб системи освіти: супровід, підтримка, психологічне забезпечення навчально-виховного процесу, служба психологічного здоров'я. Структура психологічних служб системи освіти
2. Концепції та моделі діяльності практичного психолога навчального закладу як основа ефективності психологічної допомоги. Особливості побудови концепції психологічної служби навчального закладу.

2

- профілактика шкільної дезадаптації як напрям роботи психологічної служби;
- здійснення загального контролю за ходом психічного розвитку дітей;
- супровід як модель організації служби практичної психології в освіті;
- модель побудови безпечного психологічного освітнього середовища;
- авторські моделі діяльності психолога

3. Поняття психолого-педагогічного супроводу. Парадигма супроводу в концепції М.Битяєвої. Концептуальні наслідки і компоненти супроводу.

4. Ідеї В.Панка, Р.Овчарової, Є.Рогова та інших в розвиток концепцій психологічної служби освіти

5. Основні форми роботи практичного психолога в школі.

6. Проблема адаптації психолога-початківця.

Практична частина:

1. Розв'язання психологічних задач: опрацювання завдань для усного виконання в аудиторії

1. Визначити співвідношення загальних та спеціальних завдань психологічної служби в закладах освіти різного типу (наприклад, в дитячих садах, школі, ліцеї, коледжі, інтернаті для дітей, позбавлених батьківських прав).

2. Поєднання загальних та спеціальних завдань психологічної служби у закладах освіти різних типів

3. Група студентів розподіляється на три підгрупи. Кожній підгрупі студентів пропонується завдання:

- *Проаналізувати форми практичної роботи психолога у дитсадку.*
- *Проаналізувати зміст роботи психолога в період адаптації дітей до дитячого садка.*
- *Проаналізувати вимоги до організації психологічної служби в дитячій дошкільній установі.*
- *Проаналізувати основні бар'єри, які виникають у процесі просвітницької діяльності практичних психологів.*

Лекція 3.

Зміст та організація роботи практичного психолога в закладах освіти різних типів.

2

Документація психологічної служби. Планування роботи практичного психолога і соціального педагога: актуальні та перспективні цілі і завдання. Оформлення звітної документації.

Положення про психологічний кабінет освітнього закладу, вимоги до кабінету психолога. Циклограма кабінету

Основні види діяльності практичного психолога та соціального педагога освітнього закладу: діагностична, просвітницько-пропагандистська, профілактична, корекційно-розвиткова, психотерапевтична, психоконсультативна.

Психологічна експертиза в системі освіти: завдання, місце психолого-педагогічної експертизи в системі психологічної служби в школі (експертиза психологічного та соціологічного інструментарію), психологічна оцінка ефективності діяльності вчителя. Психологічна експертиза навчально-дидактичних матеріалів.

Семінар 3. Психолог як особистість і професіонал Питання для обговорення:

2

1. Місце психолога в навчальному закладі. Кваліфікаційні вимоги, права і обов'язки практичного психолога

2. Етичний кодекс практичного психолога

3. Особливості роботи практичного психолога в загальноосвітній школі. Організаційні труднощі в роботі практичного психолога освіти.

4. Психологічний супровід інклюзивного навчання. Умови, шляхи вдосконалення.

5. Зміст роботи практичного психолога в коледжах та ліцеях. Психологічна просвіта дорослих та дітей, формування необхідності психологічних знань.

6. Реалізація принципів та напрямів діяльності практичного психолога у ВНЗ.

2. Практична частина:

1. Розв'язання психологічних задач: опрацювання завдань для усного виконання в аудиторії.

Що, на вашу думку, має визначати професійні позиції. Назвіть варіанти професійних позицій.

Проведіть групову дискусію та на тему: «Професійна компетентність практичного психолога у застосуванні різних підходів до практики в соціальних інституціях».

Лекція 4.

Характеристика видів діяльності практичного психолога в системі освіти

2

Психологічна служба в дошкільному освітньому закладі, особливості роботи психолога в дошкільному закладі з інклюзивною формою навчання Основні напрями роботи психолога з дітьми дошкільного віку. Характеристика основних труднощів розвитку дитини, дошкільники групи ризику: порушення поведінки. Агресивність, пасивність, відставання у психічному розвитку дітей дошкільного віку, характеристика приблизних орієнтирів нормального розвитку дитини.

Психологічна служба в закладі середньої освіти з різними формами власності: склад психологічної служби навчального закладу, особливості діяльності.

Особливості роботи психолога в інтернатних закладах, у вечірніх школах. Визначення рівня фактичної науковості; подолання соціальної і шкільної дезадаптації, робота психолога з дітьми, які відрізняються за індивідуально-типологічними характеристиками (повільні, гіперактивні, ослаблені).

Місце психолога в ПМПК і ІРЦ: завдання психолога, пакет діагностичних методик, які використовуються в роботі психолога ІРЦ, форма та зміст психологічного висновку, психологічне консультування педагогів та батьків.

Семінар 4. Основні види, технології роботи практичного психолога в освітніх закладах

2

Питання для обговорення:

1. Основні проблеми психологічної практики в системі дошкільної освіти

2. Специфіка роботи психолога в дитячому садку

Ділова гра: «Чи потрібен психолог в школі, дитячому садку...?» (автор – М.Р. Бітянова)

3. Основні види діяльності практичного психолога в навчальному закладі: психодіагностика, корекційно-розвивальна діяльність, психологічне консультування, психопрофілактика, психологічна просвіта, організаційно-методична робота.

4. Види роботи практичного психолога з батьками: робота психолога з профілактики психічної депривації у дітей, психоконсультування. Корекція сімейного виховання. Поняття психолого-педагогічного консиліуму Взаємодія психолога з педагогами, батьками і адміністрацією навчального закладу. Психологічна просвіта батьків, Психологічна профілактика: види, етапи, рівні.

5. Умови ефективної діяльності служби практичної психології в шкільній освіті.

6. Документація практичного психолога навчального закладу як відображення діяльності і її планування: пакет документів психологів навчальних установ. Вимоги до документації. Рекомендовані обов'язкові (план роботи; журнал консультацій психолога; журнал обліку групових форм роботи; карта психолого-медико-соціальної допомоги дитині; програма роботи психолога з групою), журнал обліку корекційної роботи; програма корекційно-розвивальних занять і інноваційних програм (вимоги до авторських програм) і рекомендовані (аналітичний звіт про діяльність психолога; статистичний звіт про діяльність психолога).

7. Місце психолога в Інклюзивно-ресурному центрі, в психолого-медико-педагогічній комісії: зміст роботи ІРЦ, ПМПК, документація, яка необхідна на дитину на ПМПК, діагностичні методики, форма та зміст психологічного висновку.

8. Завдання психопрофілактичної роботи в освітньому закладі: напрями, роль консиліуму в системі психолого-педагогічного супроводу, основні етапи роботи, зміст та документація психолого-педагогічного консиліуму.

Лекція 5. Сучасна модель діяльності психолога в освітньому закладі системи освіти. Технології роботи практичного психолога

2

Загальна характеристика основних напрямів роботи психолога (забезпечення психологічної безпеки і розвивального характеру освітнього середовища; соціально-психологічний моніторинг; соціально-психологічна експертиза; соціально-психологічне проектування; надання психологічної допомоги учасникам освітнього процесу; підвищення якості психологічної допомоги учасникам освітнього процесу).

Психологічна просвіта. Психологічна профілактика і психогігієна, рівні та вимоги. Основні рівні психопрофілактики.

Діагностична діяльність шкільного психолога. Сучасне поняття психодіагностики: мета і задачі шкільної діагностики, вимоги до діагностики, аналіз та оформлення документів. Психологічний моніторинг в практиці психологічної служби освіти. Психологічний діагноз та психологічний прогноз. Практичні рекомендації. Види психологічних рекомендацій.

Психологічне консультування: підходи, види, цілі та задачі, види, психокорекція: цілі, задачі, вимоги, форми корекційної роботи. Проблематика звернень. Типологія психологічних проблем за основними сферами активності людини (сімейні, професійні, особисті тощо). Поняття життєвої ситуації особистості, її складові: а) об'єктивні компоненти (сприйняття життєвих обставин особи іншими людьми; сукупність об'єктивних чинників, що на неї впливають тощо); б) суб'єктивні компоненти (психологічна ситуація як усвідомлення суб'єктом обставин своєї життєдіяльності).

Система розвивальної роботи шкільного психолога. Психолого-педагогічний консиліум, його завдання та види. Основні етапи роботи психолого-педагогічного консиліуму та їхній зміст. Організація і проведення психолого-педагогічного консиліуму. Медико-психолого-педагогічна комісія і її місце в структурі шкільної психологічної служби.

Психологічна допомога дітям дошкільного віку. Зміст, форми роботи. Розвиткова робота з дітьми дошкільного віку. Взаємодія психолога з батьками. Проблема побудови стосунків психолог - батьки. Форми роботи з батьками, особливості організації

Семінар 5. Зміст роботи психолога з учнівсько - педагогічним колективом

2

Питання для обговорення:

1. Характеристика основних форм роботи психолога в початковій, основній та старшій школі
2. Особливості роботи психолога в період адаптації дитини до навчального процесу, роботи з агресивними, тривожними, сором'язливими, аутичними дітьми. Засоби подолання негативного ставлення вчителя до "проблемної" дитини. Психолого-педагогічний статус школяра (поняття, структура, психолого-педагогічні вимоги)
3. Особливості та зміст проведення психологічної просвіти з молодшими школярами, підлітками, старшокласниками, батьками, педагогами
4. Можливості проведення тренінгу ефективного спілкування вчителя та учня.
5. Зміст роботи психолога з категорійними дітьми. Технології роботи з дітьми групи ризику
6. Особливості психологічного консультування в навчальному закладі

Практична частина:

1. Розв'язання психологічних задач: опрацювання завдань для усного виконання в аудиторії та / або завдань для домашнього виконання рівня С.

1. До виконання цієї вправи слід мати домашні заготовки.

В аудиторії виконується вправа за варіантами:

Варіант 1 – розробити сценарій співбесіди психолога з дитиною, яка поступає у школу.

Варіант 2 – розробити сценарій співбесіди психолога з батьками дитини, яка поступає у школу.

Варіант 3. Розробити сценарій співбесіди з учнем, який переходить з іншої школи

Семінарська група для виконання завдання поділяється на мікрогрупи.

Лекція 6.

Роль і місце соціально-психологічної служби навчального закладу в освітньому середовищі

2

Сучасний школяр як об'єкт психологічної допомоги. Особливості розвитку школярів на різних вікових етапах, готовність до шкільного навчання, мотивація учіння, адаптація до навчання. Профорієнтація і шкільна система.

Робота з обдарованими учнями, прояви обдарованості, діагностика, особливості взаємодії з обдарованими учнями.

Стратегія та тактика роботи психолога з учнями групи ризику: неконструктивна поведінка, особливі навчальні потреби. Психологічна допомога дітям у випадку соціально-педагогічної занедбаності. Психологічна допомога дітям і підліткам у кризових ситуаціях. Психологічна підтримка дітей з інвалідністю.

Технологія роботи психолога з підлітками. Психологічні новоутворення і труднощі підліткового віку. Основні напрями роботи психолога з підлітками.

Старшокласники та їх психологічні проблеми. Часова перспектива майбутнього і професійного самовизначення. Можливі варіанти дорослішання. Основні напрями, зміст і форми роботи зі старшокласниками.

Семінар 6. Психодіагностична, психопрофілактична та корекційно-розвивальна робота практичного психолога у закладі освіти

2

Питання для обговорення:

1. Особливості роботи психолога в загальноосвітньому навчальному закладі

	2. Психодіагностика в навчальному закладі: зміст, особливості, умови проведення. Постановка психологічного діагнозу: загальні положення, врахування психофізичних можливостей учнів та закономірностей їх розвитку. 3. Прогноз та профілактика проблем навчання та виховання: поняття, завдання, рівні 4. Профілактика дезадаптації і шкільного невстигання в школі 5. Психокорекція як напрям діяльності шкільного психолога: зміст, особливості. 6. Особливості консультативної роботи шкільного психолога 7. Соціально - диспетчерська діяльність 8. Правові аспекти роботи психолога в освітньому закладі	
Лекція 7.	Психологічна служба у вищому навчальному закладі. Актуальність створення психологічних служб у ВНЗ. Психологічна служба та студентська спільнота: адаптація, мотивація навчання, планування діяльності на науковій основі. Психологічний супровід формування самостійної учбової діяльності студента. Методи психодіагностики студентів. Індивідуально-психологічне консультування студентів. Пропаганда психологічних знань серед студентської молоді, викладачів	2
	Семінар 7. Місце психолога в закладах вищої професійної освіти Питання для обговорення: 1. Актуальність створення психологічних служб у ВНЗ. Психологічна служба та студентська спільнота: адаптація, мотивація навчання, планування діяльності на науковій основі. 2. Психологічний супровід формування самостійної учбової діяльності студента. Методи психодіагностики студентів. 3. Індивідуально-психологічне консультування студентів: проблематика звернень. Технологія консультативного процесу	2
	Семінар 8. Модульна контрольна робота	2

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Психологічні ідеї в період ранньої та класичної Античності.
2. Психологічні ідеї еліністичного періоду.
3. Номіналізм та реалізм, їх роль у розвитку психологічних знань.
4. Розвиток знань про психічне життя людини в епоху Відродження.
5. Філософсько-психологічні погляди англійських матеріалістів Ф. Бекона, Т. Гоббса, Д. Локка.
6. Філософсько-психологічна система Р. Декарта.
7. Психологічні аспекти вчення Б. Спінози.
8. Психологічні погляди Г. Лейбніца та його вчення про монади.
9. Розвиток англійської психології у XIII–XIX століттях.
10. Психологічні погляди французьких мислителів XVIII–XIX ст.
11. Розвиток німецької психології у XVIII–XIX ст.
12. Вплив ідей Ч. Дарвіна в розвитку психології.
13. Внесок психофізіологів в розвиток психологічних ідей (І. Прохазка, Ч. Бел, Ф. Мажанді, І. Мюллер, Г. Гемгольд, Я. Пуркіне та ін.).
14. Оформлення психології як експериментальної та самостійної науки.
15. Психологічні школи на рубежі XIX–XX віків.
16. Становлення психоаналітично-орієнтованого підходу в психології.
17. Соціальний неофрейдизм: К. Хорні, Р. Саллівен, Е. Фромма.
18. Витоки виникнення біхевіоризму та програма розвитку напрямку.
19. Оперантний біхевіоризм Б. Скінера та теорія програмованого навчання.
20. Необіхевіоризм та його різновиди: когнітивний, мотиваційно-цільовий та операційний.

21. Соціальна когнітивна теорія А. Бандури.
22. Дослідження мислення і пізнавального розвитку в берлінській школі гештальтпсихології.
23. Лейпцигська школа гештальтпсихології.
24. Теорія поля К.Левіна та експериментальна діяльність його наукових соратників.
25. Теорія когнітивного розвитку Ж.Піаже.
26. Підхід до психіки як системи, призначеної для переопрацювання інформації в роботах Д.Мілера та У.Найсера.
27. Відкриття закономірностей пізнавального розвитку дітей в роботах Д.Брунера.
28. Репрезентативно-когнітивні психологічні структури як носії розумового розвитку.
29. Відмінність природничо наукової та гуманістичної парадигм у психології.
30. Проблема самоактуалізації та цільності особистості в роботах А.Маслоу та К.Роджерса.
31. Психологічні погляди Г.С.Сковороди, Ф. Прокоповича, Я.П.Козельського, П.Юркевича.
32. Київська релігійно-філософська школа і її роль у становленні психологічної думки в Україні.
33. Національна і індивідуальна психіка в контексті культури за К.Д.Кавеліним.
34. Наука про поведінку та її розвиток в концепціях І.І.Сеченова, В.М.Бехтєрева, І.П.Павлова, М.М.Ланге, О.О.Ухтомського.
35. Експериментальна психологія М.Я.Грота, Г.І.Челпанова, О.Ф.Лазурського.
36. Вклад лікарів-психіатрів у розвиток психологічних знань (П.Б.Ганнушкін, В.П.Кащенко, І.А.Сікорський та ін.).
37. Теорії психічного розвитку М.Я.Басова, П.П.Блонського, О.Б.Залкінда.
38. Концепція культурно-історичного розвитку Л.С.Виготського і її розвиток в роботах О.М.Леонтєва
39. Вклад С.Л.Рубінштейна в розробку теоретико-методологічних засад загальної психології.
40. Комплексний підхід до вивчення людини в роботах Б.Г.Ананьєва
41. Проблема навчання в роботах П.Я.Гальперіна, В.В.Давидова.
42. Теорія установки Д.Н.Узнадзе.
43. Експериментальні дослідження пам'яті в роботах А.О.Смірнова.
44. Питання вікової психології в роботах Д.Б.Ельконіна, Л.І.Божовіч, М.І.Лісіної, Л.І.Уманського.
45. Напрями розвитку психології в Україні сучасного періоду.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

БАЗОВА

1. Бондаренко О. Ф. Психологічна допомога особистості: Навч.посіб. Харків: Фоліо, 1996. 237 с.
2. А.Г. Обухівська Діяльність психолого–медико–педагогічних консультацій в умовах інтеграції дітей з особливими освітніми потребами. А.Г. Обухівська, Т.Д. Ілляшенко, Т.В. Жук. К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 140 с
4. Панок В.Г. Інноваційні моделі підвищення кваліфікації працівників психологічної служби і консультантів ПМПК. авт. кол. за ред. Панка В.Г., Гаркавенко З.О. Електрон. дані. Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 219 с. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM)
5. Панок В.Г. Організація та науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби і ПМПК. За наук. ред. В.Г. Панка та І.І. Цушка. Електрон. дані. Київ : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 90 с. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM)
6. Панок В. Г. Психологічна служба : навч.-метод. посіб. для студентів і викладачів. В. Г. Панок. 2-е вид. Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2013. 328 с
7. Педагогічно – правова профілактика правопорушень серед учнівської молоді. К.: ІЗМН, 1997. 248 с.
8. Приходько Ю.О. Практична психологія: Введення у професію: Навч. посібник. [3-те вид.] / К.: Каравела, 2012. 248 с.
- 9.Строяновська О.В. Психологічна служба в системі освіти: Практикум з навчального курсу для практичних психологів : Навчальний посібник. К.: Каравела, 2010. 176 с.
10. Цушко І.І. Формування навичок захисту і збереження репродуктивного здоров'я учнівської і студентської молоді : практич.посіб. Електрон. дані. Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 104 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM)

Нормативне забезпечення:

1. Наказ МОН від 16.06.2020 № 802 “Про проведення Всеукраїнського конкурсу авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів “Нові технології у новій школі” у номінації “Розвивальні програми” . Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/2020/06/17/nakaz-mon-vid-16-06-2020-802-pro-provedennia-vseukrainskoho-konkursu-avtors-kykh-prohram-praktychnykh-psykholohiv-i-sotsial-nykh-pedahohiv-novi-tekhnohii-u-noviy-shkoli-u-nominatsii-rozvyval-ni-pro/>

2. Наказ МОН від 28.04.2020 № 551 “Про результати III етапу Всеукраїнського конкурсу авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів “Нові технології у новій школі” у номінації “Корекційно-розвиткові програми”. Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/2020/04/28/nakaz-mon-vid-28-04-2020-551-pro-rezul-taty-iii-etapu-vseukrainskoho-konkursu-avtors-kykh-prohram-praktychnykh-psykholohiv-i-sotsial-nykh-pedahohiv-novi-tekhnohii-u-noviy-shkoli-u-nominatsii-korekt/>

3. Лист МОН від 14.08.2020 № 1/9-436 “Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження і протидії булінгу (цькуванню)” . Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/2020/08/17/lyst-mon-vid-14-08-2020-1-9-436-pro-stvorennia-bezpechnoho-osvithn-oho-seredovyshcha-v-zakladi-osvity-ta-poperedzhennia-i-protydii-bulinhu-ts-kuvanni/>

4. Лист ІМЗО від 27.07.2020 № 22.1/10-1495 “Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти на 2020/2021 н. р.” Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/2020/07/27/lyst-imzo-vid-27-07-2020-22-1-0-1495-pro-prioritytetni-napriamy-roboty-psykholohichnoi-sluzhby-u-systemi-osvity-na-2020-2021-n-r/>

5. Лист МОН від 16.06.2020 № 1/9-328 “Щодо методичних рекомендацій з організації психолого-педагогічного консилиуму для проведення повторної комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини”. Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/2020/06/22/lyst-mon-vid-16-06-2020-1-9-328-shchodo-metodychnykh-rekomendatsiy-z-orhanizatsii-psykholoho-pedahohichnoho-konsyliumu-dlia-provedennia-povtornoi-kompleksnoi-psykholoho-pedahohichnoi-otsinky-rozvytk>

6. Лист МОН України №1/9-477 від 24.07.2019 "Про типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти України". Режим доступу: <https://base.kristti.com.ua/?p=7745>

Додаткова:

1. Байярд Р.Т., Баярд Д. Ваш беспокойный подросток. Практ. руководство для отчаявшихся родителей. Пер. с англ. А.Б.Орлова. (Школа для родителей). М.: Семья и школа, 1995. 211 с.

2. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання. К.: ІЗМН, 1998. 240 с

3. Кісарчук З. Г., та інші Спеціалізована психологічна служба: основні види психологічної допомоги населенню: Метод. рекомендації для психологів-практиків. Кісарчук З. Г., Журавльова Н. Ю., Онищенко Г. І., Юрченко Т. П. К.: Мінчорнобиль, 1995. 46 с.

4. Конєва А. П., Лисенко В. П., Тітова Т. М., Фурман А. В. Етичний кодекс товариства психологів України. К.; Донецьк, 1993. 8 с.

5. Легка Л. М. Організація діяльності психологічних служб : навч. посіб. Л. М. Легка, Л. Г. Семенча. Л. : Новий Світ-2000, 2010. 370 с.

6. Ліщинська О. А. Профілактика психологічного насильства у сім'ї та освітньому середовищі : метод. рек. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. К.: Міленіум, 2010. 67 с.

7. Максимова Н.Ю. Виховна робота з соціально дезадаптованими школярами: Методичні рекомендації. К.: ІЗМН, 1997. 136 с.

8. В.М.Оржеховська та інші Класний керівник у сучасній школі: методич.посіб. В.М.Оржеховська, О.І. Пилипенко та ін. К.: Інститут змісту і методів навчання, 1996. 156 с.

9. Педагогічно-правова профілактика правопорушень серед учнівської молоді. К.: ІЗМН, 1997. 248 с.

20. Петрунько О.В. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіасередовищі: монографія. 2-ге вид. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2011. 480 с.

21. Щербан Т.Д. Психологія навчального спілкування: Монографія. К.: Міленіум, 2004. 346 с.

22. Яцків Нейропсихологічний підхід у діяльності практичного психолога дошкільного навчального закладу. *Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України*. Вип. 31. 2016. С.594-606

Sonja Fischer. Materialien zum Thema. Das lernen lernen, 2007. 17 s. Режим доступу:
<http://gs-altstadt-dingolfing.de/Lernen-lernen.DOC>

11. Додаткові ресурси (за наявності):

Посилання на електронні ресурси (не тільки відкрити), на яких розміщено додаткову інформацію з дисципліни – приклади контрольних та екзаменаційних завдань, тематика рефератів, методичні вказівки з виконання самостійної роботи тощо).

Інтернет-ресурси

http://www.apa.org/	Американская психологическая ассоциация (АРА).
http://www.efpa.eu/	Европейская федерация ассоциаций психологов (EFPA). – URL:
Вищі навчальні заклади	
1. http://www.umn.edu - факультет психології Міннесотського університету (США)	
2. http://www.harvard.edu/Harvard Psychology - факультет психології Гарвардського університету (США)	
3. http://www.stanford.edu - факультет психології Стенфордського університету (Великобританія)	
4. http://www.strath.ac.uk/psychology - факультет психології Стратклайдського університету (Великобританія)	